

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора економічних наук, професора
Петухової Ольги Михайлівни
на дисертаційну роботу Комарницької Наталії Миколаївни
на тему «Формування і оцінювання системи управління
інноваційною діяльністю підприємства»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та
управління
підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими
програмами, планами, темами

За сучасних умов розвитку національної економіки не всі підприємства здатні зберігати свої позиції на ринку, а в більшості випадків взагалі змушені припиняти своє функціонування. Забезпечити належне функціонування і відповідний рівень виробництва здатні ті підприємства, які прикладають значні зусилля на розвиток інноваційної діяльності та впровадження новацій. Здійснення інноваційної діяльності на підприємстві передбачає застосування нового обладнання і технологій, виконання нових завдань та насамперед перепідготовку кадрів. Саме для забезпечення успіху впроваджуваних інновацій на підприємстві повинна створюватись відповідна система управління, до складу якої мають бути відібрані компетентні і професійні працівники, максимально зорієнтовані на забезпечення ефективності впроваджуваних інновацій.

Створення системи управління інноваційною діяльністю забезпечує регламентування та контролювання всіх інноваційних процесів, належне виконання всіх управлінських рішень, пов'язаних з реалізацією новацій. У зв'язку з зазначеним все більш актуальною стає проблема впровадження інновацій та створення системи управління, які забезпечують підприємствам належний рівень конкурентоспроможності. Відтак необхідним є

удосконалення методичних та прикладних положень щодо процесів формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства. Зважаючи на вищевикладене, тема дисертаційної роботи Комарницької Н.М., що присвячена особливостям формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства, є актуальною та своєчасною.

Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів Національного університету «Львівська політехніка» «Трансфер, дифузія і комерціалізація інновацій у сфері збереження довкілля та відтворення природних ресурсів» (номер державної реєстрації 0115U000451). Наукові результати дисертаційної роботи використані при розробленні держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка» ДБ/Інформ «Геоінформаційні технології аналізу стоку та емісії парникових газів у лісовому господарстві для підтримки прийняття рішень» (номер державної реєстрації № 0111U001210), де дисертантом запропоновано послідовність формування системи управління екоінноваційною діяльністю підприємств лісового господарства, що беруть участь в емісії парникових газів, для забезпечення підтримки прийняття рішень (акт впровадження від 25.11.2014р.).

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дозволяє стверджувати, що сформовані автором висновки, рекомендації та наукові положення є достовірними та обґрунтованими. Це забезпечується застосуванням у роботі сучасних методів, підходів, принципів наукових досліджень, даних офіційної статистики і результатів емпіричних досліджень діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств (с. 64-98, 105-110).

Зокрема, використання таких методів, як порівняння та узагальнення, групування і систематизація, анкетування, експертні оцінки та емпіричні дослідження дозволили розвинути комплекс показників, які характеризують ефективність системи управління інноваційною діяльністю (с. 58-64), оцінити фактори впливу на систему управління інноваційною діяльністю (с. 96-110), побудувати аналітико-процесну модель моніторингу параметрів, які характеризують систему управління інноваційною діяльністю (с. 129-135).

Теоретико-методологічні засади дисертації базуються на детальному аналізуванні значної кількості вітчизняних та зарубіжних наукових напрацювань за досліджуваною проблемою, вивчення практики функціонування вітчизняних машинобудівних підприємств, що дало змогу знайти нове наукове вирішення проблеми формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теорія і практика формування системи управління інноваційною діяльністю підприємства» автором розвинуто складові системи управління інноваційною діяльністю машинобудівного підприємства (с. 23-26); визначено концептуальні засади формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства (с. 40-46); розкрито сутність системи управління інноваційною діяльністю підприємства як компоненти системи менеджменту (с. 23-31). При цьому автором ґрунтовно проаналізовано існуючі підходи до управління інноваційною діяльністю (с. 15-18), досліджено існуючі трактування категорії «система» (Додаток В с. 216) та визначено основні властивості системи управління інноваційною діяльністю (с. 26-27). Важливим здобутком дисертанта, розкритим у першому розділі роботи, є визначення місця системи управління інноваційною діяльністю в загальній системі менеджменту підприємства та заслуговують на увагу запропоновані варіанти узгодження функціонування різних локальних підсистем у системі менеджменту (с. 29), однією з яких є досліджувана система управління.

Вибір одного із пропонованих варіантів узгодження цілей дозволяють уникнути конфліктів та суперечностей під час реалізації цілей та виконання поставлених завдань.

Сформовані концептуальні засади мають практичне значення та базуються на науково-обґрунтованих принципах, закономірностях і науково-методичному інструментарії (с. 42). У ході проведених досліджень автором досить ґрунтовно проаналізовано основні принципи формування та оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства (с. 37-48).

У другому розділі дисертаційної роботи «Аналізування та оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства» здобувачем проведено конкретизацію та доповнення параметрів, які характеризують систему управління інноваційною діяльністю (с. 55-63). Цікавими є рекомендації автора проводити оцінювання системи управління інноваційною діяльністю також і за такими параметрами як успішність висунутих і реалізованих інноваційних ідей та ефективність науково-виробничої кооперації (с. 62-63). Схвальної оцінки заслуговує проведене аналізування сучасного стану розвитку системи управління інноваційною діяльністю за допомогою визначених параметрів (с. 65-98), яке дало можливість конкретизувати їх стан і визначити недоліки у функціонуванні. Важливе значення має пропонування автором послідовність оцінювання факторів впливу на систему управління інноваційною діяльністю, яка дає можливість чітко визначити характер і силу впливу досліджуваних факторів (с. 102). В результаті проведеного дослідження автором визначено фактори, які негативно впливають на організацію та здійснено рекомендації для зменшення сили їх впливу (с. 106-108). Обґрунтування вибору факторів впливу і їх дії супроводжується аргументуванням на основі досліджень думок експертів за даною проблемою (с. 105-106).

У третьому розділі дисертаційної роботи «Удосконалення формування та оцінювання системи управління інноваційної діяльності підприємства» автором визначено альтернативні методи розвитку інноваційної діяльності підприємства (с. 116-117), а також розкрито особливості етапів вибору даних методів розвитку системи управління інноваційною діяльністю підприємства (с. 116-122), науково обґрунтовано технологію вироблення і реалізації регулюючих рішень в системі управління інноваційною діяльністю (с. 146-163). Важливе практичне значення має запропонована модель моніторингу змін параметрів, що характеризують систему управління інноваційною діяльністю підприємства (с. 134), яка передбачає оцінювання цих параметрів і їх трактування за ознаками (с. 125-126). Заслуговує на схвальну оцінку дослідження залежності між визначеними параметрами системи управління інноваційною діяльністю підприємства (с. 129-132). Оригінальним є виділення автором в пропонуваній моделі метричних і топологічних просторів (с. 129). Моніторинг системи управління інноваційною діяльністю підприємства на основі запропонованої моделі дозволить керівникам підприємства як найшвидше коригувати відхилення у реалізації інноваційних проектів через вплив різних внутрішніх і зовнішніх факторів. Важливе практичне значення має запропонований автором підхід до вибору методів прийняття рішень (с. 161-162), який дає змогу обрати найбільш правильне рішення з низки можливих.

Дисертація насичена професійною термінологією, характеризується послідовністю, логічністю і доступністю сприйняття. Добре прослідковується власна думка автора та оригінальність викладення матеріалу

3. Теоретична та прикладна цінність результатів дослідження

Теоретичну цінність результатів дослідження зумовлюють виокремлені автором методичні підходи до формування і оцінювання системи управління

інноваційною діяльністю, концептуальні засадами формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю, методичні підходи до вибору регулюючих рішень щодо розвитку системи управління інноваційною діяльністю підприємства.

Прикладна цінність виконаного дослідження полягає у запропонованій аналітико-процесній моделі моніторингу параметрів, які характеризують ефективність системи управління інноваційною діяльністю підприємства.

Запропоновані дисертантом розробки були впроваджені та використовуються на вітчизняних машинобудівних підприємствах ТЗОВ «ІНТЕРПЕТ» та ПАТ «Дрогобицький завод автомобільних кранів», що засвідчується відповідними довідками впровадження та їх прикладний характер.

Прикладний характер авторських розробок підтверджується їхнім впровадженням у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» при викладанні дисциплін: «Креативні рішення та їх комерціалізація у сфері природоохоронної діяльності» та «Трансфер і дифузія інновацій у сфері природоохоронної діяльності» для студентів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» (довідка № 129 від 29.10.2015 р.).

4. Наукова новизна результатів дослідження

Ознайомлення із результатами наукового дослідження та змістом автореферату дисертаційної роботи Комарницької Н. М. дало змогу чітко визначити ключові положення і пропозиції автора, що характеризуються науковою новизною та в сукупності відображають належний науковий рівень дисертанта. Серед найбільш вагомих наукових результатів дисертаційної роботи можна виокремити:

– запропоновано аналітико-процесний підхід до моделювання моніторингу параметрів, що дає можливість оцінювати параметри системи

управління інноваційною діяльністю підприємства та приймати відповідні управлінські рішення (с. 126-135 дисертації, с. 12-15 автореферату). Результати підтверджено публікаціями № 9, 11 (див. автореферат);

– удосконалено підхід для прийняття рішення щодо вибору методу розвитку інноваційної діяльності на машинобудівному підприємстві, який допомагає менеджерам і управлінцям приймати правильні рішення (с. 145-162 дисертації, с. 16 автореферату). Результати підтверджено публікаціями № 1, 2, 8, 10, 17, 19 (див. автореферат);

– розвинуто складові системи управління інноваційною діяльністю машинобудівного підприємства, які дають можливість відстежувати процес перетворення ресурсів на інновації (с. 23-26 дисертації, с. 5-6 автореферату). Результати підтверджено публікаціями № 3, 6, 12, 16, 18 (див. автореферат);

– розвинуто концептуальні засади формування та оцінювання системи управління інноваційною діяльністю машинобудівного підприємства (с. 43-46 дисертації, с. 8 автореферату). Результати підтверджено публікаціями № 4, 15, (див. автореферат);

– розвинуто комплекс показників, які характеризують ефективність системи управління інноваційною діяльністю машинобудівного підприємства, який дає можливість проаналізувати діяльність системи управління та оцінити ефективність здійснення інноваційної діяльності (с. 56-63 дисертації, с. 9-10 автореферату). Результати підтверджено публікаціями № 5, 7, 13, 14 (див. автореферат).

5. Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих автором наукових працях

Усі положення дисертації, які складають її наукову новизну, достатньо відображені у друкованих працях дисертанта. За темою дисертаційної роботи опубліковано 19 наукових праць, з них 2 колективні монографії, 8 статей у наукових фахових виданнях України (із них 2 статті у виданнях, які включені

до наукометричних баз даних), 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземної держави та 8 тез доповідей. Загальний обсяг опублікованих праць становить 5,73 др. ар., з них одноосібно автору належать 4,95 др. ар. Усі публікації формують вагомий науковий доробок автора та повною мірою відображають представлені у дисертаційній роботі елементи наукової новизни, її теоретичні та методико-прикладні положення. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та висновки, які є результатом особистих досліджень здобувача, про що зазначено у переліку опублікованих праць в авторефераті дисертації (с. 18-20, див. автореферат). Обсяг, кількість та якість трудових праць відповідають вимогам щодо публікацій основного змісту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук і, таким чином, надають авторові право публічного захисту дисертаційної роботи.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації

В цілому дослідження Н.М. Комарницької виконане на достатньо високому рівні, але за змістом дисертаційної роботи є низка зауважень та дискусійних положень, а саме:

1. Має місце некоректне формулювання автором наукової новизни у пункті «вперше», де автор декларує «аналітико-процесну модель моніторингу параметрів...», оскільки згідно основних вимог до дисертацій та авторефератів дисертацій (Бюлетень ВАК України, № 6, 2007 (зміни – № 3, 2008) до пункту «Наукова новизна одержаних результатів» «не можна включати опис нових прикладних (практичних) результатів, отриманих у вигляді способів, пристроїв, методик, схем, алгоритмів і под. Слід завжди розмежовувати одержані наукові положення і нові прикладні результати, що впливають з теоретичного доробку дисертанта». На наш погляд, заявлена автором модель (наведена на с. 133) ілюструє пропозиції автора і є практичним інструментарієм для генерування нових шляхів здійснення

моніторингу стану системи управління інноваційною діяльністю підприємства. Водночас у 3 розділі автором запропоновано підхід до моделювання моніторингу параметрів стану системи управління інноваційною діяльністю підприємства, який містить ознаки наукової новизни і, зокрема, передбачає доповнення групи пов'язаних між собою коефіцієнтів факторними показниками із урахуванням виділених зв'язків у межах ідентифікованих топологічних і метричних просторів, що дає можливість оцінювати параметри системи управління інноваційною діяльністю підприємства та приймати відповідні управлінські рішення.

2. На стор. 65 дисертації автором наведено перелік вітчизняних машинобудівних підприємств, обраних для аналізування процесів та результатів формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства. Однак автором не обґрунтовано критерії обрання даних підприємств та результативності їх вибірки;

3. У підр. 2.1 (с. 51) автор наводить показними, за якими доцільно проводити аналізування системи управління інноваційною діяльністю. Оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства за допомогою пропонованих показників дасть можливість визначити сучасний стан оцінюваної системи управління, але автором не наведено допустимі діапазони, в які повинні потрапляти розраховані показники;

4. У підр. 2.2 (с. 64-98) наведено багато таблиць із розрахунками, в яких подано достатньо багато інформації про стан систем управління інноваційною діяльністю підприємств та їх розвиток протягом досліджуваних років. Проте таблиці з розрахунками доцільно було б певним чином згрупувати або об'єднати за певними показниками;

5. На рис. 2.3 (с. 109) наведено розподіл факторів за характером і силою впливу для всіх досліджуваних підприємств загалом. На нашу думку, в тексті дисертації потрібно також подати цей розподіл факторів для окремого досліджуваного підприємства і навести конкретні регулюючі рішення;

6. У підр. 3.3 (с. 151-162) автором запропонований підхід щодо вибору регулюючих рішень. Попри це, автор не приділяє достатньої уваги обґрунтуванню практичної придатності запропонованого підходу.

Підсумовуючи зазначене, слід наголосити, що висловлені зауваження в цілому носять рекомендаційний характер і не знижують наукової та практичної цінності висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

7. Відповідність роботи МОН України

Дисертаційна робота виконана українською мовою, оформлена у повній відповідності з нормами і правилами МОН України, є завершеною самостійною науковою роботою автора та характеризується достатньо високим науково-технічним рівнем. Робота складається зі вступу, трьох розділів, переліку використаних джерел та додатків. Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам. Зміст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок

Актуальність і своєчасність теми дисертаційної роботи, належний рівень обґрунтованості та достовірності сформульованих положень, висновків і пропозицій, ступінь наукової новизни, науково-теоретична та практична значимість, стиль викладення та оформлення дозволяють зробити висновок, що дисертація Комарницької Наталії Миколаївни на тему «Формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства» є самостійною завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати і забезпечено вирішення важливого з теоретичної та прикладної точок зору завдання щодо розроблення теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій

щодо формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства.

Дисертація є завершеною науковою роботою, за своїм змістом і якістю відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема, вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. №567. Це дає можливість сформулювати висновок, що автор дисертаційної роботи Комарницька Наталія Миколаївна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Національного університету харчових технологій

О.М. Петухова

